

EL LLENGUATGE

Fer esclatar

És, si no segur, ben probable que l'admissibilitat del verb *Sexplotar*, usat amb el mateix valor que *esclatar*, és a dir, significant «fer explosió», hagi originat moltes consultes al nostre Diccionari normatiu, perquè aquest ús sembla certament poc genuí. I els qui no s'han decidit a usar el verb *explotar* amb el significat que comentem sense aquesta consulta prèvia, un cop hauran comprovat que el Fabra l'admet, hauran obtingut la certesa que desitjaven de no incórrer en un ús exclòs de la normativa. El fet és ben normal, perquè precisament la funció essencial dels diccionaris normatius és la de resoldre aquests dubtes i eliminar els escrúpols que desvetllen alguns mots. Tanmateix, a propòsit d'aquest ús del verb *explotar*, res no ens priva de reproduir ací el comentari que hi dedica Joan Coromines en el seu DECLC: «...la manca d'un verb corresponent al substantiu *explosió* i la semblança material d'*explosió* amb *explotar* «aprofitar», també de procedència francesa, van fer que en català i en castellà es vagi usar aquest verb, amb caràcter abusiu, en el sentit de «esclatar, fer explosió», i per més que es tractés d'un verdader barbarisme, i d'un duplicat poc necessari d'*esclatar*, aquest ús segueix viu, i el va admetre ja el D(iccionari) Fa(bra)».

Explotar, doncs, és un gal·licisme, sense cap relació etimològica amb *explosió*, però admès normativament, i que podem per tant usar legítimament en concurrència amb *esclatar*, que ha d'ésser, però, la forma preferent (i que, d'altra banda, ja és objecte de la competència de «estallar», forma, aquesta, totalment inadmissible). Però tant *explotar* com *esclatar* són verbs clarament intransitius, i com que encara hi ha qui ignora la manera, tan usual, de fer que els verbs intransitius esdevinguin transitius, ó si es vol, dit més exactament, de construir frases de valor transitiu amb verbs intransitius, hom ha creat arbitràriament un verb derivat de *explosió*, «explosionar», a fi d'usar-lo amb complements directes com *bomba*, *artefacte*, etc. Però que s'hagi admès *explotar* no vol dir que hàgim d'admetre «explosionar». N'hi ha prou de recórrer al procediment usual, consistent, com és sabut, en la formació dels grups verbals *fer esclatar* o *fer explotar*, en què el subjecte del verb subordinat es comporta com si fos complement directe de *fer*: *Van fer esclatar la bomba* o *La faran explotar*. Talment com diem *El fan callar*.

Albert Jané